

EKBER ŞAH DÖNEMİNDE SANSKRİTÇENİN YERİ VE SANSKRİTÇEDEN FARŞÇAYA ÇEVİRİLER

Berna KARAGÖZOĞLU*

Öz: Ekber Şah döneminde ayrı bir öneme sahip olan Fars dili ve edebiyatı Ekber Şah'ın da kişisel ilgisi ve desteği ile canlanmış ve gelişmiştir. Bu dönemde Farsça Hindistan'da en şaşıla ve verimli zamanını yaşamıştır.

Ekber Şah her ne kadar kendisi okuma yazma bilmesede de bilimin her alanına özellikle de edebiyata ayrı bir ilgi duymuştur. Hindistan'ın ilmî serveti olarak kabul edilen bu eserlerin unutulup yok olmaması ve bu servetin gelecek nesillere aktarılması onun en büyük arzusu olmuştur. Çalışmamızın konusunu teşkil eden eserlerin Sanskritçeden Farsçaya çevrilmesi de bu açıdan önem arz etmektedir. Hatta bu tercümelerin yapılması için Ekber, Daru't-Tercüme adı altında bir binanın tesisini emretmiş ve önemli bilim adamlarını orada toplayarak bu çevrilerin yapılmasını istemiştir. Yapılan bu çalışmalarla Ekber Şah, Sanskritçe ve Farsçanın dışında, Hintçe ve yerel dillerin de öğretilmesine, konuşulmasına ve çevirilerinin yapılmasına imkan tanımıştır. Ancak Sanskritçeden Farsçaya yapılan tercüme eserlerin sayısı diğer dillerden yapılan tercüme eserlere göre daha fazladır.

Çalışmamızın giriş kısmında Ekber Şah dönemi Farsçasının genel durumuna değinildikten sonra bu dönemde yapılan tercüme eserler hakkında bilgiler verilmiştir. Amacımız Hint coğrafyası ve dünya edebiyatı açısından önemi bulunan bu eserlerin ülkemiz araştırmacıları tarafından da çalışılmasına zemin hazırlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Farsça, Hindistan, Sanskritçe, Ekber Şah.

THE PLACE OF SANSKRIT IN EKBER SHAH ERA AND TRANSLATIONS FROM SANSKRIT TO PERSIAN

Abstract: The Persian language and literature which have a different feature in Ekber Shah era became more important and developed with the personal interest of Ekber Shah. In this period, the Persian was so splendid and productive.

Although Ekber Shah doesn't know to read and write, he was interested in literature specifically besides every field of science. He had the greatest

* Yrd. Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (bkaragozoglul@agri.edu.tr).

desire not to allow the Works which are accepted as the scientific wealth of India to be forgotten and to transfer this wealth to the next generations. Therefore, in this respect it is important to translate these Works which constitute the topic of our research from Sanskrit to Persian. Even he ordered to have a building erected named Darul Translation and gather the importat scientists there and especially have these translations made. Ekber Shah enabled Indian and local languages to be taught and spoken and translated besides Sanskrit and Persian. But the number of translated works from Sanskrit to Persian are more than the works from other languages.

In the introduction of our research the general state of Ekber Shah era Persian has been mentioned, then infromation has been given about the translated works in this period. Our purpose in this research is to allow these works considered important in terms of India region and world literature to be examined by our country's researchers.

Keywords: Persian, India, Sanskrit, Akbar Shah.

Giriş

Bilindiği üzere Sanskritçe, Hindistan'ın klasik dilidir. Bu dil, günümüzde Shimoga¹ bölgesindeki birkaç Brahmin köyü dışında kullanılmamaktadır. Unutulmaya yüz tutan bu dil, tamamen yok olmasa dahi ölü dil grubuna girme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Hindistan'da Sanskritçe eğitimi her ne kadar okullarda verilse dahi bu dilin öğrenilmesi oldukça zordur. Bugün standart modern Hint dillerinin sözcük dağarcığına bakıldığında, Sanskritçeden türetilen çok sayıda kelimeye rastlanmaktadır.

Dini ritüellerin vazgeçilmez dili olan Sanskritçe, Hindistan'da Brahman rahipler ve Brahminler tarafından kullanılmaktadır. Ayrıca bu dinî ritüellerin eksiksiz gerçekleştirilebilmesi için üst düzey Sanskritçe bilgisi gerekmektedir.

Tarihsel olarak incelendiğinde halk dili olan Sanskritçenin, Hindistan'ın Kuzey-Batı sınır bölgesinde bulunan Ravi Nehri'nin batısı (Indus'a doğru); bugünkü Afganistan, Belucistan; Keşmir ve Pencap'ın batı kesimlerinde konuşulduğu görülmektedir. Hatta o dönemde Sanskritçenin İran'a kadar uzandığı da söylenmektedir.

Eski adıyla Taxila olarak bilinen Kandahar bölgesi, milattan önce 5. yüzyıldan milattan sonra 5. yüzyıla kadar geçen zaman diliminde Sanksritçe öğretiminin

¹ Shivamogga: Karnataka eyaletinin merkezinde bulunan bölgenin ismidir.

merkezi olmuştur. 12. yüzyıldan itibaren Müslüman hükümdarların Hindistan'a gelişiyle, Hintçe ve Sanskritçe giderek devlet dilleri olmaktan çıkarılmışlardır.

Son iki bin yıl içinde siyaset, felsefe, din, teoloji, edebiyat, matematik, astroloji, tıp ve diğer bilim alanları üzerine yazılmış çok sayıda Sanskritçe kitap mevcuttur. Yirminci yüzyılda dahi müzikolog Pandit Vishnu Narayan Bhatkhande (1860-1936) kitabını Sanskritçe yazmıştır.² Bu dilde en çok tanınan eserler ve yazarları Manu, *Dharmashastra*; Kadiasa, *Abhigyanashakuntalam*; Vishnu Sharma, *Panchatantra*; Panini, *Ashtadhyayi*; Patanjali, *Yoga Sutra*; Banabhatta, *Harshacharita*; Chanakya (Kautilya), *Arthashastra*; Aryabhatta, *Aryabhatiya*; Vishakhadatta, *Mudrarakshasa*; Kalhana, *Rajatarangini*'dir. Bu eserlerin hemen hepsi İngilizce ve bazı Hint dillerine tercüme edilmiştir.

Bir ülkenin edebiyatı o dönemdeki toplumun politikasını, felsefesini, kültürel bakış açısını gösteren ayna gibidir. Ortaçağ Hindistan'ında Türklerin yönetiminde sürdürülen ticari ilişkiler, Hint dillerine ait bilgilerin yayılmasını ve bu diller arasında fikirlerin ve kelimelerin geçişlerini gerçekleştirmiştir.

Hindistan'a yeni yerleşen Müslümanlar, o toplumun mahallî dillerinden ziyâde en çok konuşulan devlet dillerini öğrenmeyi tercih etmişlerdir. Müslüman halk, zamanla kendilerinin ve çocuklarının yerel halkla olan günlük diyaloglarını devam ettirebilmeleri için de o bölgede konuşulan yerel dilleri öğrenme ihtiyacını hissetmiştir. Hintli Müslümanlar o coğrafyada İslam dinini yaymayı bir görev edinmişlerdir. Dinî konulardaki eğitimlerini eksiksiz alabilmeleri için diğer yandan da Arapça ve Farsça öğrenimlerine devam etmişlerdir. Müslümanlar, düşüncelerini yazılı biçimde daha iyi ifade edebileceklerini düşünmüşlerdir. Hint coğrafyasında hâkim olan edebiyat çalışmalarının içinde yazar ya da okuyucu olarak var olmak isteyen halk, dönemin popüler yabancı dillerini öğrenmeye heves duymuştur. Tüm saydığımız bu sebeplerden ötürü Hindistan'da çoklu yabancı dil öğrenimi devam etmiş ve Hindistan'a sonradan gelen Müslüman halkın çok sayıda yabancı dil öğrenmeleri kaçınılmaz olmuştur.

Hindistan'da dillerin kökeni Sanskritçeye dayanmaktadır. İran ve Hindistan ise en eski çağlardan beri tarih sahnesinde ortak kültürleri ile yer almıştır. Her iki toplumun da Ârî ırkından oluşu, Farsça ve Sanskritçenin birbirinden etkilenmesini zorunlu kılmıştır.

² José Luiz Martinez, *Semiosisin Hindustani Music, Motill Banarsidass Publisher Private Limited, Delhi, 2001, s.303.*

Moğol döneminde de kullanılmaya devam edilen Sanskritçe, yapılan çevirilerle daha da canlanmışır. Moğol Türkleri, Hindistan'da güçlü bir devlet kurmayı istemiş, bu yüzden hükümdarlar hâkimi oldukları toprakların sınırlarını genişletebilmek için yeni yaklaşımlara ihtiyaç duymuşlardır.³ Hükümdarlar saray mensuplarına Sanskrit dilinde çalışmalar yapmalarını, yeni eserler kaleme almalarını, bu dilde yazılmış kitapları Farşçaya çevirmelerini emretmiştir⁴. Tercüme çalışmaları, özellikle Hindu dininde kutsal sayılan Mahabarata, Bhagwad Gita, Harivansha, Ramayana gibi eserlerle başlamıştır.⁵ Hatta tercüme yapacaklar için sarayda uygun ortam hazırlanmıştır. Yaklaşık yüz yıl boyunca, (1560'tan 1660'a kadar) Moğollar, çok kültürlü ve çok dilli bir imparatorluk imajı geliştirmişlerdir. İktidardaki seçkinlerin dışında kalan topluluklar ve iktidar karşıtları, devletin şekillenmekte olduğu bu yeni modele birçok açıdan tepki göstermişlerdir. Moğol hükümdarları, uzun süreli olmasını istedikleri ve sağlam temeller üzerine kurmayı amaçladıkları hükümet politikaları için bu değişimi gerekli bulmuşlardır. Bu sebeple Sanskritçenin öğretilmesini ve yaygınlaşmasını teşvik etmişlerdir.

Farşça ise ortaçağ Hindistan'ında Hint, Prakrit, Sanskrit dili ve pek çok mahallî dillerden hem etkilenmiş hem de bu dilleri etkilemiştir. Farşça Hindistan'da tamamıyla ayrı bir atmosfere sahip olmuştur. Devletin resmi dilinin Farşça olması, yazışmaların bu dilde yapılmasında etkin olmuştur.

Halk arasında kullanılan Farşçanın İran'daki orijinal formunu koruduğu söylenemez. Farşça, Hindistan'da gerek telaffuz gerekse özel isim ve deyimlerin kullanılışı ile bir hayli değişime uğramıştır. Farşçanın bu denli revaçta olduğu bir ortamda Sanskritçe, yapılan tercüme faaliyetleri ile ayakta kalabilmiştir.

1542'de Sind bölgesinin Amarkot şehrinde doğan Ekber, çocukluğunun çoğunu Afganistan'da geçirmiştir. Fars asıllı annesi, ona Fars dilinin görkemini, edebiyat, sanat sevgisini ve felsefî tartışmaları miras bırakır. Türk babasından ise savaş ve komuta etme kabiliyetini alır. Okuma yazma bilmemesine rağmen bilime verdiği değer ile sarayında kültürel çalışmaları canlı tutmuştur. Ekber'in hizmetindeki mütercimler aynı zamanda iyi birer yönetici ve tarihçiydiler. Saray tercümanlarının önde gelen şahsiyetlerinden Şeyh Abdü'l Faizi Hintçe, Sanskritçe, Farşça dillerinde tercümelere önem verir. Sadece Sanskritçe şiirleri değil, Hintçe hazırlanmış aritmetik, cebir, felsefe konularında da çalışmalar ya-

³ Abdulgani, M, *A History of Persian Language and Literature at The Mughal Court* the Indian Press, 1930, s.174.

⁴ Parsad, Beni, *Hindu Muslim Questions*, London.1941, s.10-11.

⁵ Parsad, a.g.e., s.10-11.

par. Faizi, Bhaskaraçarya'nın Lilawati ve Bija Ganita isimli eserlerinin yeni bir versiyonunu hazırlamış, Brahmin'in tüm bölümleri üzerinde sistemli çalışmalar yapmıştır.⁶ Hatta Parsi Prakesh tarafından hazırlanıp Guru Granth Sahip'in derlediği Farsça-Sanskritçe sözlük, sadece Ekber döneminde yayımlanmıştır.⁷ Bunun dışında Dârâ Şükûh, Sufi Vedant felsefesi ve onun düşünceleri konulu Sankritçe bir çalışma da yapmıştır. Dârâ Şükûh bu çalışmasında İslam ve Hindu dinleri arasındaki benzerlikleri ortaya çıkarmaya çalışmış ve kutsal iletişimi sağlamak adına Vedaları derlemiştir. Hatta Vedaların Kur'an ile eşit olduğunu iddia eden Şükûh, Farsçada uzman olduğu kadar Sankritçede de aynı şekilde uzmanlaşmıştır. Ayrıca Upanişatları da Sanskritçeden Farsçaya çevirmiştir.⁸

Moğolların Sanskritçe yazılmış eserlerden özellikle Hindu dinine ait kutsal kitapları Farsçaya çevirmelerindeki maksat, İslam ve Hindu dinleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmektir. Bu dönemde Sanskritçe metinlerinin Farsçaya çevrilmesi iki dilin de gelişmesine sebep olmuştur.

Moğollar, edebiyat dışındaki Sanskritçe yazılmış astroloji ilmini de saray uygulamalarına dahil ederek saray astrologlarına ayrı bir kadro tesis etmiştir. Audrey Truschke'ye göre; Moğollar, imparatorluk gündemini aydınlayabilecek diğer Hint uygulamaları ve fikirleri hakkında bilgi almak için astrologlardan faydalanmıştır. Ayrıca bu astrologlar hükümdarların propaganda faaliyetlerinde birer aracı olmuşlardır. Birçok Sanskrit âlimi, kraliyetin ilgisini çekmek ve maddi menfaat elde etmek için imparatorlara 'eulogizing' (övgü mektubu) yazdığı da bilinmektedir. Sanskrit âlimlerini cesaretlendirmek için Moğol padişahları hem Jain hem de Brahman figürlerine saygı göstererek Sanskritçe, Farsça ve yerel sözlere yer verir.⁹

Ekber Şah'ın sarayında isimleri önemle zikredilen bilimadamlarının belli başlıları Nakib Han Mevlâna, Abdurkadir Bedayunî, Daneşwer, Nizmuddin Bahş, Emir Fethullah Şirazî, Todar Mal, Hace Mansur, Mansing gibi sanatçılardır. Ancak Ebu'l Fazl ve kardeşi Ebu'l Faizi'nin Hindistan İslam kültür tarihine katkıları daha fazladır. Hatta tarihçi Bedayuni, Ebu'l Fazl'ın dönemin tarihve farklı türdeki ilimlere en vakıf kişisi olduğunu ve onun gayretli çalışmaları neticesinde okulların müfredatlarının zenginleştirildiğinden bahsetmiştir¹⁰

⁶ Elphinstone Mountstuart, *History of India*, 1843, s.397.

⁷ Muammad Mujeeb *Indian Muslim* London.1967, s.333.

⁸ Muhammad Mujeeb, *Indian Muslim* London, 196, s.330.

⁹ Audrey Truschke, "Cosmopolitan Encounters: Sanskrit and Persian at the Mughal Court", *Submitted in partial fulfillment of the Requirements for the degree of Doctor of Philosophy* in the Graduate School of Arts and Sciences Columbia University, 2012, s.18.

¹⁰ S.M. İkrâm, *Muslim Civilization in India* Columbia University Press. New York.1964, s.151-154.

Sanskritçeden Farsçaya Çevrilen Eserler

Sinhasan Battisi

Sinhasan Battisi, Hint halk hikâyelerinin bir koleksiyonudur. Eserin başlığı, tahtın otuz iki masalları anlamına gelir. Eserde, Bikramjit adıyla da bilinen eski çağlarda yaşamış kral Vikramaditya'nın tahtına dair söylenen efsâneler üzerinde durulur. Eser, kral Bhoja tarafından 11. yüzyılda keşfedilir. Hikâyeye göre, Vikramaditya'nın tahtında, bir lanet sonucu taşla dönüşmüş otuz iki heykel vardır. Apsaraların her biri, tahtını hak etmediğini ikna etmek için Bhoja'ya Vikramaditya'nın yaşamı ve maceraları hakkında bir hikâye anlatır. Sanskritçe yazılmış bu eser, *Simhasana Dvatrimsika*, bazı kaynaklarda Sinhasana Dvatrimsati olarak da bilinmektedir. Koleksiyonun diğer başlıkları ise *Dvatrimsat Puttalika (Otuz iki Heykel Öyküsü)*, *Vikrāmaditya Simhasana Dvatrimsika (Vikramaditya'nın Taht Otuz İki Öyküleri)* ve *Vikrama Charita (Vikinglerin Deeds'i veya Maceraları)*'dir. Başlığın diğer çevirileri arasında *Sinhasan Battisi* ve *Simhasan Battisi* de yer alır.¹¹ Bu hikâyelerde, o döneme ait politik ve dini kurallarının günümüzde de geçerli olduğu anlaşılmaktadır.

Padişah Ekber'in Kenuç şehrinde kaldığı zamanlar Molla Abdulkadir Bedayuni'den bu değerli eseri tıpkı Tutînâme formunda Farsçaya çevirmesini ister. Bedayunî, bu hikâyelerin tercümesini, 1581'de *Khred Efza (Bilgelik geliştiren kitap)* ismiyle tamamlar.¹²Eserin başka bir çevirisi Chitra Bohuch Das tarafından Şehname biçiminde yapılmıştır. Farsça çevirinin diğer isimleri, *Gül Efşan*¹³ ve *Senguehassen Battisi*'dir.¹⁴

Eser önce Şah Cihan'ın emri ile Sundar Kavîshvar tarafından Braj dilinde okunmuş, daha sonra ise Şah Âlem'in isteği üzerine John Gilchrist tarafından resimlendirilmiştir. A.H., Javan mahlasıyla bilinen şair Kâzim Ali'nin ve şair Lallu Ji Lal'ın Hindistan halkının genel kullandığı deyimleri süsleyerek hem Hint hem de Urdu dillerinde 1801 yılında Fort William Koleji'nde basar.¹⁵

¹¹ Haksar, N. D. *Simhāsana Dvātrīṃśīkā: Thirty-Two Tales of The Throne of Vikramaditya*. Penguin. India.1998, s. 13

¹² Abhinav. 2015, s.110.

¹³ Alam, Muzaffar *Sanjay Subrahmanyam, Writing the Mughal World: Studies on Culture and Politics*, Columbia University Press. ABD, 2011 s. 414-419.

¹⁴ David Gordon White *Sinister Yogis*. University of Chicago Press.2010, s. 6.

¹⁵ Alam, Muzaffar, *Sanjay Subrahmanyam, Writing the Mughal World: Studies on Culture and Politics*, Columbia University Press. ABD, 2011 s. 2.

Ramayana

Hintlilerin tanınmış iki önemli destanından biri olan Ramayana, dünyanın en hacimli destanlarından biridir. Ramayana, yirmi dört bin beyit ve yedi bölümden oluşmaktadır. Hindu inancına göre ruh, başka bedende yedi defa tezahür eder. Hindistan'ın üç büyük Hindu tanrılarında Vishnu, yeniden doğumlarından birinde Prens Rama olarak yaşamına devam eder. Bu destan, Prens Rama'nın yaşamı, antik Hint kültürü, dinî, sosyal ve siyasal yaşamı hakkında bilgiler vermektedir. İyinin ve kötünün savaşını konu alan bu destanın yazarı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak halk arasında eserin Valmiki tarafından yazıldığına inanılmaktadır. Valmiki, Hindistan'ın önemli bilim adamlarından biri olmasına rağmen edebiyat dünyası onun hakkında çok fazla bilgi sahibi değildir.¹⁶

Ekber Şah'ın emri üzerine bu eserin tercümesine, Abdulkadir Bedayunî tarafından hicri 995 yılında başlanmış, 999 yılında tamamlanmıştır.¹⁷ Farsça tercüme eserin bir kopyası Jaipur'daki Sawai Man Singh Müzesi'nde mevcuttur.¹⁸ Eserin Türkçe çevirisi ise 2002'de Korhan Kaya tarafından yapılmıştır.

Mahabarata

Hint destanı Mahabarata, Pandava kardeşleri ile kuzenleri Kauravalılar arasında Kuzey Hindistan'ın bir bölgesinin kontrolünü ele geçirmek için yapılan savaşın öyküsüdür. Destanın toplam uzunluğu İlyada ve Odyssea'nın sekiz katıdır.¹⁹

Hintçede, Bharat anlamına gelen Hindistan kelimesinden hareketle Mahabharata destanı için de "Büyük Hindistan" denilmektedir. Bazılarına göre destan, M.Ö. 3 ve 5. yüzyıllar arasında; bazılarına göre ise MS 4. yüzyılda yazıldığı iddia edilmektedir. Eser, Ramayana da olduğu gibi tarihi olaylar ve efsanelerden oluşmaktadır.

Ekber Şah döneminde Mahabarata, Razmname adıyla Abdülkadir Bedayunî tarafından Farsçaya çevrilmiştir. Bu çeviri Agra yakınlarında bulunan Fetihpur-sikri'deki Ekber'in sarayının Divanhane bölümünün tercüme odası olarak kullanılan Mehtaphane'de 1574'te başlanmıştır.²⁰ Hicri 990'da Ekber Şah Mahaba-

¹⁶ Moritz Winternitz, *Hint Destanları: Valmiki, Srimad Valmiki Ramayana, Gorakhpur*, Gita Press.2008, s.4.

¹⁷ (Krishnamoorthy, 1993, s.clii).

¹⁸ Khan, <http://vargiskhan.com/log/ramayana-begins-bismillah/2014>, s.1.

¹⁹ Hasibe Kalkan Kocabay "Doğu-Batı Eksendinde Peter Brook'un Mahabharata'sı" İstanbul Üniversitesi, Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Dergisi. 2005, s.31.

²⁰ Kamat Research Database "The Imperial Razm Nama And Ramayana Of the Emperor Akbar An Age of Splendour - Islamic Art in India", 2014, s. 8-26.

rata'nın Farsçaya çevrilmesini istemiştir. Bu sebeple Hunud ulemalarını davet ederek onlardan geniş çaplı bilgi edinmiştir. Böylece Nakib Han, Ekber Şah'ın isteği ile tercümelere yapmak üzere görevlendirilmiştir. Ayrıca Abdulkadir Bedayunî de Mahabarata'nın tercüme edilmesinde görevlendirilerek dört ay gibi bir sürede on sekiz bölümden oluşan eseri Farsçaya çevrilmiştir. Mahabarata'nın diğer bölümlerinin çevirisi ise Molla Şiri ve Şeyh Sultan Dâneşver tarafından tamamlanmıştır. Ekber Şah'ın emriyle Mahabarata'da geçen savaş konuları sarayın ünlü ressamları tarafından nakşedilmiş, ayrıca Ebu'l-Fazl da bu eserin mukkademe kısmını yazmıştır. Mahabarata destanının tercümelere Dârâ Şükûh ve Hacı Rebi tarafından da yapılmıştır.²¹

Mahabarata'nın ikinci kopyası 1598 ve 1599 yılları arasında dönemin meşhur ressamalarının çizdiği 161 tablo ile daha çok detaylandırılarak Hindu dininin daha iyi anlaşılması için saray mensuplarına dağıtılmıştır. Ebu'l-Fazl yazdığı eserin önsözünde, Ekber'in bu hediyeleri dağıtmasının sebebinin, onun çok dindar olmasına bağlar²².

Batı ise bu hacimli destanı, 18. yüzyıl'a kadar tanımamıştır. Charles Wilkins Doğu Hindistan Şirket'inde çalışmak için 1770'te Hindistan'a gittiğinde eserin bir bölümünü İngilizceye çevirmiştir. Çevirisi yayımlanan bu bölüm "Bhagavad-Gita yada Dialogues of Krishna and Arjoon" adıyla basılmıştır²³. On sekiz bölümden ve yüz bin beyitten oluşan bu eser için Hindsitan'ın Şehnamesi demek mümkündür.

Atarva Veda

Arilerde bilgi anlamına gelen eser,²⁴ Sanskritçe yazılmış olup yaklaşık altı bin mantra ve yedi yüz otuz ilahi koleksiyondan oluşmaktadır.²⁵ Bu eserde Ârilerin Bengal'e uzanan ilerleyişleri hakkında detaylı bilgi verilmektedir. Tıpla ilgili şiirlerin dışında cadılık, büyücülük, kötü ruhlar üzerine yazılmış şiirler de vardır. Ekber Şah, Abdülkadir Bedayunî'den bu eseri tercme etmesini istese de eserin konusu zor ve karışık olduğundan çevirisi yapılamamıştır. Daha sonra kitabın

²¹ John Campbell, "The Stories of The Ramayana And the Mahabharata, Sundeep Prakshan", India, 2008, s.216.

²² muse.jhu.edu. 2014-08-26.

²³ Varma Pavan K, **Becoming Indian: The Unfinished Revolution of Culture and Identity** Penguin Books India. 2012, s.23.

²⁴ Laurie Patton, **Veda And Upanishad, In the Hindu World (Editors: Sushil Mittal And Gene Thursby,** Routledge, 2004, s. 38.

²⁵ Maurice Bloomfield, **The Atharvaveda, Harvard University Press, ABD, 1899, s.1-2.**

tercüme edilmesi Feyzi'den istenir, ancak yapılan bu tercüme de Ekber Şah'ın beğenisinden geçemez. Sonunda kitap, Şeyh İbrahim Sirhindi tarafından aslına uygun şekilde tercüme edilir. Kendi tercümesinden oluşan bu kitaba Atarban ismini verir. Ancak bu kitabın çevirisi de yine diğerleri gibi Ekber Şah'ın onayından geçemez.²⁶

Srimad Bhagavad-Gita

İlahî şiirler anlamına gelen Bhagavad Gita, Mahabarata destanının felsevi, mezhebi ve irfani düşüncelerinden oluşan kısmından alınmıştır. Birçok dile çevrilen Gita'nın özet çevirisi, ilk defa Ekber Şah'ın isteği ile yapılmıştır. Daha sonra Feyzi, Gita'yı tercüme ederek Raz-ı Mağfirat adını vermiştir. Gita'nın tamamının tercümesi, Ebu'l Fazl ve Dara Şükuh tarafından yapıldığı tahmin edilmektedir. Eserin iki adet tercüme el yazması, Britanya Müzesi'nde mevcuttur. Her iki nüshanın uslubu da aşağı yukarı aynıdır. Başlangıçta eserin mütercimi olan Şeyh Ebu'l Fazl tanıtılmıştır. Ayrıca Gita'nın Farsça manzum çevirisi pandit Maharaca Kaş tarafından gerçekleştirilmiş ve Kuh-u Nur Matbaası'nda basılmıştır. Diğer bir tercümesi ise Miratu'l-Hekayik adıyla Abdurrahman Çiştî tarafından yapılmıştır. Gita'nın diğer bir tercümesini Nağme-i İzedi adıyla Abbas Mihrin Şuşteri de yapmıştır.

Lilavati

Lilavati Hint matematikçisi II. Bhāskara'nın matematik üzerine 1150'de yazdığı tezidir.²⁷Kızının ismini verdiği Lilavati, Sanskritçede güzel ya da güzelliğe sahip kişi anlamına gelmektedir. Yazar eserini birkaç matematikçi ile birlikte hazırlamıştır. Bhaskaracharya adıyla da tanınan bu eser geometri ve cebir konularını içeren on üç bölümden ve iki ciltten oluşmaktadır. Bu eserde yazarın kızı ile diyaloglarına yer verilmiştir. Bhaskara eserde kızına sorular sorarak ondan aldığı cevaplara göre konuları anlatır ve örneklendirir.

Ekber Şah'ın fermanı ile eser, Ebu'l Fazl'ın kardeşi Faizî tarafından 1587'de tercüme edilmiştir. Kitabın tercümesi yapılırken Hindu âlimlerden de yardım alınmıştır. Eserin nüshalarına günümüzde ulaşılabilir. Lilavati "A Treatise on Arithmetic and Geometry" adıyla M.D. John Taylor tarafından Sanskritçeden

²⁶ Rajnesh Vij, "Metun-i Tercümeşode-i Sanskrit be Farsi der Ahd-i Ekber Şah" *Daneşgâh-ı Bu Ali Sina Mecmue-yi Makalâtı Hemayeşi Milli*, 2011: s.554.

²⁷ K. G Poulouse "Scientific Heritage of India", *Mathematics, Volume 22 of Ravivarma Samskr̥Ta Granthāvali, Govt. Sanskrit College, Tripunithura, India, 1991, s. 79.*

İngilizceye 1816'da çevrilmiştir ²⁸ Lilavati'yi Vija Ganita da 1634'te Farşçaya çevirmiştir. Ayrıca eserin çevirisi Mr. Strachey tarafından da Farşçadan İngilizceye yapılmıştır.²⁹

Nal-Damyanti

Damyanti, Mahabarata'nın Vana Parva isimli bölümünde yer alan aşk hikâyesinde bir karakterdir. Vidarbha Krallığı'nın prensesi olan Damyanti öylesine güzeldir ki tanrılar bile onun bu güzelliği ve zarafetine hayran kalmaktaydılar. Eser, Mahabarata Destanı'nın aşk hikâyelerinden oluşan bölümüdür. Nal Damyanti eseri, Ekber Şah'ın sarayında Ebu'l Fazl tarafından tercüme edilmiş ve Mesnevî-yi Nal Damyanti adı ile tanınmıştır. Hikâye, Nal ve Damyanti adlı iki aşığın yaşamlarının anlatımı ile şekillenmiştir. Ekber Şah'ın Melikü'sşüeralarından olan Feyzi, hicri 1003 yılında dört bin iki yüz beyitten oluşan bu destanı Farşçaya tercüme etmiştir. Abdulkadir Bedayuni, Feyzi'nin bu çevirisinden defalarca övgüyle bahsetmiştir. Miladi 1831'te İşret-i Azim Abâdi, eseri nesir olarak Farşçaya çevirmiştir.³⁰

Raja Tarangini

Hintliler ilk başlarda tarih yazıcılığını önemsemedikleri için bu alanda hazırlanmış Sanskritçe kitapları çok değildir. Ancak tarihî bir kitap olması sebebiyle Raja Tarangini, Sanskrit dilinde yazılmış ilk kitap olarak kabul edilmektedir. Eserde, Keşmir tarihinde önemli yer tutan şahlar konu edinilmiştir. Kitabın müellifi Kalhana'nın 12. yüzyıl ortalarında yaşadığı tahmin edilmektedir. Sekiz bölümden oluşan eserde, Hint alt kıtasının elli iki padişahı tanıtılmıştır.

Raja Tarangini, önce Bahru'l-Semâi ismiyle Molla Ahmet Keşmirî tarafından; sonra Ekber Şah'ın fermanıyla Mevlâna Şah Muhammed Şah Abâdi tarafından Farşçaya çerilmiştir. Hicri 999'da kitabın tecümesinin yapılmasının önerisi Şeyh Abdulkadir Bedayunî tarafından yapılmıştır. Narain Kul Aciz, Raj Tarangini'yi Farşçaya nakletmiş, Keşmir Tarihi ismini vermiştir. Dört ciltten oluşan kitabın ilk bölümü Rajatarangini Çampaka'nın oğlu Karhana Pandit tarafından 1148'de; ikinci bölümü ise Rajabali Jonaraja tarafından yazılmıştır. Üçüncü bölüm Jaina-

²⁸ M.D, John Taylor, *Lilawati Veya a Treatise on Arithmetic and Geometry*, Bombay Courier, 1816, s.2-3.

²⁹ (Murray 1832, s.404).

³⁰ Rajnesh Vij'' Metun-i Tercümeşode-i Sanskrit be Farsi der Ahd-i Ekber Şah'' *Daneşgâh-ı Bu Ali Sina Mecmue-yi Makalâtı Hemayesi Milli*, 2011, s.557.

raja Tarangini adıyla 1412’de yazılmış ve Jainaraja’nın öğrencisi Sri Vara Pandita tarafından 1477 tarihinde tamamlanmıştır. Dördüncü ve son bölüm Rajavalipitaka ise Prajya Bhatta tarafından dönemin padişahı Ekber Şah’ın Hindistan’ın fethini anlatan cümlelerle sona ermiştir. Daha sonra Mr. Wilson eseri halkın okuyacağı tarzda küçük bölümler halinde skeç olarak düzenleyerek İngilizceye çevirmiştir.³¹

Hitopadeşa

Eser, Pancha Tantra (Kelile ve Dimne) hikâyeleri gibi hikmetli kıssalardan oluşmaktadır. Ancak bu eserdeki kıssaların sayısı, Pancha Tantra’dan daha azdır. Kitabın telifi, Bengal Padişahı Raja Dehul Chandra’nın hizmetinde bulunan Lakshami Narayan Nyalankar Pandit’e aittir. Eser, Ekber’in emriyle Tacu’l-Meali Mufferiu’l-Galb adıyla Farsçaya çevrilmiştir. Hitopadesha Fables and Tales in Sanskrit ismiyle de 1830’da Vishnu Sarma tarafından yeniden gözden geçirilerek basılmıştır.³²

Kathâsarithsâgara

Eserin yazarı Somadeva Bhatta’dır. Ekber Şah’ın emri ile Şeyh Feyzi tarafından Tahtu’l-Lafzi adıyla tercümesi yapılmıştır. Yaşadığı dönem 1029-1081 olarak tahmin edilmekte olan Somadeva Bhatta, Keşmirli meşhur bir alimdir. On sekiz bölüm, yüz yirmi dört bab ve yirmi bir bin üç yüz seksen sekiz beyitten oluşan eser Keşmir padişahı Trigart’ın kızı Suryamati’nin boş zamanlarını eğlenerek değerlendirmesi için yazılmıştır. Sanskrit dilinde hiyâkeler okyanusu anlamına gelen Kathâsarithsâgara³³ türündeki hikâyeler arasında en uzun olanıdır. Yazar eserini”Büyük Hikâye” anlamına gelen Brhatkath adlı eserden alıntı yaparak hazırlamıştır.³⁴

Şarku’l-Marifet

Mahabarata destanının baş şairi olarak tanınan Vyasa’nın eseri Ekber Şah’ın isteği üzerine Feyzi Feyazi tarafından Şarku’l-Marufet adıyla Farsçaya çevrilmiştir. Eser, Veda felsefesinin izlerini taşıyan Vayu Purana ve Yoga Vasistha’nın

³¹ Rajnesh Vij, “Metun-i Tercümeşode-i Sanskrit be Farsi der Ahd-i Ekber Şah” *Daneşgâh-ı Bu Ali Sina Mecmue-yi Makalâtı Hemayeşi Milli*, 2011, s.557.

³² A.g.e. s. 557.

³³ A.g.e. s.558.

³⁴ Korhan Kaya, *Hint Destanları: Ramayana, Mahabharata, Harivamsa* İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1990, s.1

şerhi gibidir. Münazara ve sohbet havasında hazırlanan eserde Rama karakteri ve Ramayana destanı detaylı olarak ele alınmıştır. Vayu Purana dört bab, yüz on iki bölüm ve on bir bin beyitten oluşur.³⁵

Tajika Neelakanthi

Ekber Şah döneminin en önemli astronomi kitaplarından biridir. Yazar Tajika Neelakanthi'nin, Samar Singh gibi birçok astronomi uzmanının çalışmaları temel kaynak olarak 1509 yılında yazdığı tahmin edilir.³⁶

Parihaat Katha

Ahlâk ve imân üzerine yazılan bu eser Ekber Şah döneminde Mustafa Halkdâd Abbasî tarafından Sanskritçeden Farsçaya Derya-yi Esmar ismi verilerek çevrilmiştir. Bu eserin Farsça çevirisi, Dekkan Haydarabad Devlet Kütüphanesi'nde mevcuttur.³⁷

Harivamsa

Sanskrit edebiyatının önemli eserlerinden biri olan Harivamsa, Mahabarata ve Vyas adlı eserlerden düzenlenerek oluşturulmuştur. Harivamsa iki ciltten oluşmakta olup on iki bin ayet içermektedir. Krişna'nın kökeni hakkında önemli bir bilgi kaynağı olarak gösterilen eser, Mevlâna Şirî tarafından Ekber Şah döneminde Farsçaya çevirilmiştir. Eserin orijinali olan Hari Vansh Puran milattan önce birinci asırda yazılmıştır. Sanskritçe yazılmış olan nüshası Londra Divan-ı Hint Kütüphanesi'nde mevcuttur.³⁸

Rama Chandra

Tercümelere katkı sağlaması ve dil öğrenimini hızlandırmak için sözlük çalışmaları da yapılmıştır. İlk Farsça-Sanskritçe sözlük olan Rama Chandra, yazarı Pari Prakash'a aittir. Eser Ekber Şah dönemin mahsulüdür.

³⁵ Rajnesh Vij, "Metun-i Tercümeşode-i Sanskrit be Farsi der Ahd-i Ekber Şah" **Daneşgâh-ı Bu Ali Sina Mecmue-yi Makalâti Hemayeşi Milli**, 2011, s.558-559.

³⁶ Rajnesh Vij, "Metun-i Tercümeşode-i Sanskrit be Farsi der Ahd-i Ekber Şah" **Daneşgâh-ı Bu Ali Sina Mecmue-yi Makalâti Hemayeşi Milli**, 2011, s.557.

³⁷ A.g.e. s. 559.

³⁸ A.g.e. s. 559.

SONUÇ

Moğollar uzun yıllar süren hâkimiyetleri boyunca yalnızca devlet kurmayı amaç edinmemişlerdir. Kurdukları devletlerde sosyo kültürel ve dil alanlarında yapılan çalışmalara verdikleri destek onların kimliğinin önemli bir tanımlayıcısı olmuştur. Bu dönemin başlarında Farsça yönetimin sadece alt basamaklarında kullanılırken sonraları giderek yaygınlaşmış ve tüm bölgede sevilmiştir. Din adamlarının da etkin kullanımlarıyla Farsça, Arapça gibi İslamî bir nitelik kazanmıştır.

Farsça Gazneli Mahmut'un sarayında yetişen şair ve yazarlarla öne çıkmaya başlarken en parlak dönemini Ekber zamanında yaşamıştır. Ekber'in tüm dinlere ve dillere olan hoşgörülü yaklaşımı Hintçe ve Sanskritçeyi canlı tutmuştur. Bu nedenle Hintçenin Farsçadan etkilendiği kadar Farsçanın da Hintçeden etkilendiğini söylemek mümkündür.

Bu dönemde Müslüman yazar Abdurrahman Han-î Hanan'ın Hintçe kaleme aldığı beyitleri Hindu edebiyatçıların da beğenisini kazanmış ve Hindu halkının gönlünde taht kurmuştur. Hint edebiyatında Raja Bhagwandas, Man Singh de dönemin ünlü şahsiyetleri olarak tarihe isimlerini yazdırmışlardır.³⁹Hint şiiri farklı dil ve edebiyatların gelişmekte olduğu bu topraklarda Ekber sonrası Şah Cihan ve Evrengzib dönemlerinde, Nabhaji Keshavdass ve onun öğrencilerinden Sunder Senapati ve Bushan Triptahi gibi şairlerle yerini korumayı başarmıştır.

Tüm dinlere dair adil yaklaşımı ile bilinen Ekber, o coğrafyada kullanılmakta olan dillerin sınıf, etnisite gözetmeksizin her tabakadan insan tatafindan öğrenilmesi hususunda ısrarcı davranmıştır. O bu tavrı ile halkının ilgi ve sevgisini kazanmıştır. Cihangir ve Şah Cihan da Ekber geleneğini sürdürerek Kavindra Acharya Saraswati ve Jagannath Pandit gibi Sanskrit bilginlerine kol kanat germiştir. Evrengzib şair ve yazarlara saray tarafından gösterilen himayeci tavra son vermiş olsa da kızı Zebunnisa'nın edebiyata olan sevgisi ile şairler saray etrafında toplanarak eserlerini üretme imkânına sahip olmuşlardır.

³⁹M.L Bhagi, *Medieval Indian Culture and Thought*, 1965, s.392.

SUMMARY

THE PLACE OF SANSKRIT IN EKBER SHAH ERA AND TRANSLATIONS FROM SANSKRIT TO PERSIAN

Berna KARAGÖZOĞLU*

The Mogul emperors were patrons of literature and tried to promote a happy life between Hindus and Muslims. Farsi was the language of Mogul intellectuals. Since the Ghaznavid occupation in the beginning of the 11th century, Farsi had been the official language of the Muslim government and also the literary language. Farsi had reached India basically from Khorasan, Afghanistan and Turkistan. With the establishment of close relations between India and Iran, a large number of prominent Iranian poets such as Orfi, Talib and Kalim immigrated from Mashhad, Esfahan, Shiraz, Nishapur, Harat, Marv, Najaf, Hamedan, Kashan, Rey, Sabzwar and Tabriz to India and at that time Farsi literature was more brilliant in Mogul India than in Iran. It is the reason why spoken Farsi was the same in India from Sind to Bengal.

Akbar Shah built his palace in his capital, i.e. Fatehpur Sikri. By the time of Akbar Shah, knowledge of Farsi had become more widespread in India because Farsi was the language of revenue records at that time. Although Akbar Shah was uneducated, he had a fine literary taste. He was interested in history, philosophy, politics and theology. He invited scholars from different religions such as Sufism, Christianity, Zoroastrianism, Hinduism and Jainism to discuss with him. Akbar Shah aimed to make a connection between Hindu and Muslim cultures. To do this, he established a translation department at his court where he employed some high-ranking scholars of Sanskrit, Arabic and Farsi.

Farsi literature may be classified under two headings, i.e. original compositions and translations in this era. The most important achievement of the Mogul era was the translation of high-ranking works of Sanskrit into Farsi. This atmosphere continued in the centuries that followed up to the nineteenth century. When Akbar Shah made Sanskrit works translated into Farsi, the borders of Farsi were further widened and Farsi became the language of all Indian religions. During his reign, the scholars translated works not only from Sanskrit, but also from Hindi,

* Asst. Prof. Dr., Agri Ibrahim Cecen University, Faculty of Letters and Sciences, Department of Eastern Languages and Literatures, Persian Language and Literature (bkaragozoglul@agri.edu.tr).

Arabic, Greek, and Latin into Farsi. Owing to the patronage given to the poetry, thousands of poets, Indians and foreigners, came to his court. The result was that a literary activity continued in the regional languages such as Bengali, Deccani, Hindi, Sindhi, Pushto, Kashmiri, ... along with Farsi but among these languages, Farsi literary heritage had been the most important basis of the cultural unity in Muslim India.

Among Akbar's courtiers, there were some well-known Hindi poets such as Tulasidas, Jaisi, and Kabir. First, Sanskrit literate Brahmans translated a common Northern Indian variant of the Mahabharata from Sanskrit into Hindi and then the Hindi text was translated into Farsi. The Mahabharata, Ramayana, Atharva Veda, Haribas, Lilawati, Rajatarangini were translated into Farsi at this time Muslim and Farsi-speaking scholars translated all these texts. Some Muslim poets interpreted Indian culture more successfully. We may name Abdul Rahim Khan (Khan means pre-eminent). He was the master of Farsi, Arabic, Turkish and he was also a high scholar of Sanskrit and a poet of Hindi and Rajasthani.

There were also historians in Akbar's court. Abu'l Fazl wrote 'Akbar Name' which is one of the most important historical works written in India and he also translated the Panch Tantra (Anwar-i-Sahili). Moreover, he gave the names of fourteen Sufi leaders who worked in India. The famous historians of India in his era were Badauni who wrote Firishta and Khafi Khan, the author of Siyar-ul-Mutakhkhirin. One of the popular collections of translation works was Singhasan Battisi by Badauni. The translation of the Mahabharata as Razmnamah was described by Naqib Khan (there were three including Bada'uni). Faizi was another important name of this age. He translated some texts such as the story of Nal-Damayanti from Sanskrit into Farsi. The Lilavati was also translated by Faizi.

The Mogul period was the golden period for Hindi Poetry, too. Many Hindu composers such as Tulsi Das, Sur Das, Abdur Rahim Khan Khana, Ras Khan and Birbal lived in this period. Many other Hindi poets graced Akbar's court. Not only Muslims of India and those immigrated from Iran played an important role in the development of Farsi language and literature, but Hindu scholars played an important role, too. Mahabharat Ramayan, Atharban, Haribas, etc. were rendered into Farsi by the scholars of Akbar's court. The philosophy of Upanishads was translated into Farsi by Darâ Shukoh.

Farsi continued to be used as the court language in Akbar's era and local languages such as Bengali, Deccani, Hindi, Sindhi, Pushto, Kashmiri were also freely patronized and became respectable devices of literary expression.

As it is clear, the period of Akbar Shah, whether in Farsi or in Hindi, had been a very fruitful one and a good example for the next centuries from the literary point of view. The reason of being such a fruitful period, in addition to the patronage given to the authors and poets by Akbar Shah, had been the transferring of different thoughts and views to the next generations by the translations from other languages.

As for different religions, Akbar Shah had a tolerance for different languages, too. It was possible in his palace to do activities freely for different religions in every language. However, he was especially interested in Sanskrit texts. For this, he had brought together the most famous intellectuals of the period in the translation room of the palace. He, sometimes, had participated in the discussions and sometimes had sent the translated text to be translated again by another translator because of not being satisfied with the translation. From this viewpoint, the period of Akbar Shah, because of literary taste and widespread works, is different from the previous and next ones.

The present study aims to give some information about the works translated from Hindi culture and Sanskrit into Farsi. The idea of translating the rare, valuable and even holy texts of India coming to Akbar Shah's clever mind is very meaningful. So, we may observe a moderate and peaceful policy in managing the country by him. He had been able to get familiar with the majority of Western works after the texts being translated into Farsi. This way, Eastern philosophy and thought had opened its doors to Western authors and readers and had also been the sources of inspiration for them.

KAYNAKÇA

Abdulgani, M, A **History of Persian Language and Literature at The Mughal Court** The Indian Press,1930.

Alam, Muzaffar, Sanjay **Subrahmanyam Writing The Mughal World: Studies On Culture And Politics**. Columbia University Press. ABD, 2011.

Ali M.Athar, “Translations of Sanskrit Works at Akbar’s Court” **Social Scientist** Vol. 20, No. 9/10 Sep. – Oct,1992.

A Ramayana **That Begins With “Bismillah** <http://vargiskhan.com/log/ramayana-begins-bismillah/>

Audrey Truschke, “Cosmopolitan Encounters: Sanskrit and Persian at the Mughal Court”, **Submitted in partial fulfillment of the Requirements for the degree of Doctor of Philosophy in the Graduate School of Arts and Sciences Columbia University**, 2012.

Balkrishna, Govind Gokale, **Making of Indian Nation**, Asia Publishing House,1960.

Beni Parsad, **Hindu Muslim Questions**, London, 1941.

David Gordon White **Sinister Yogis**. University Of Chicago Press, 2010.

Dutt M.N. **The Mahabharata**, Book 1, Chapter 2, Verses 377-378; Adi Parva, page 21.

Frits Staal **Discovering the Vedas: Origins, Mantras, Rituals, Insights**, Penguin., 2009.

Hasibe Kalkan Kocabay “Doğu-Bati Eksendnde Peter Brook’un Mahabharata’sı” **İstanbul Üniversitesi, Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Dergisi**.2005.

Hugh, Murray, James Wilson, Robert Kaye Greville, Robert Jameson, Sir Whitelaw Ainslie, WilliamRhind, WilliamWallace, Clarence Dalrymple **Historical and Descriptive Account of British India: From the Most Remote Period., To the Present Time**3. Cilt, 1832.

İkram, S.M. **Muslim Civilization in India** Columbia University Press. New York,1964.

K. G. Poulse, “Scientific Heritage of India, Mathematics” **Volume 22 Of Ravivarma SamskrTa Granthāvali, Govt. Sanskrit College, Tripunithura, India**, 1991.

K. Pavan, Varma, **Becoming Indian: The Unfinished Revolution Of Culture And Identity** Penguin Books India, 2012.

Kamat, Research, “The Imperial Razm Nama And Ramayana of the Emperor Akbar An Age of Splendour - Islamic Art in India”, 2014.

Korhan Kaya, **Hint Destanları: Ramayana, Mahabharata, Harivamsa** İmge Kitabevi Yayınları, Ankara. 2002.

Korhan Kaya, “Kathāsaritśāgara’dan Üç Masal”, **AÜ DTCF Dergisi**, 1990. **Cilt 33, Sayı 1-2**, Ankara, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1242/14167.pdf>

K Krishnamoorthy, “A Critical Inventory Of Rāmāyana Studies İn The World” **Foreign Languages Volume II Sahitya Akademi**, New Delhi, 1993.

Laurie Patton **Veda And Upanishad, In the Hindu World** (Editors: Sushil Mittal And Gene Thursby), Routledge, 2004.

John Campbell, Oman, **The Stories of The Ramayana And the Mahabharata**, Sundeep Prakshan, India.2008.

John M.D. Taylor, **Lilawati Veya a Treatise on Arithmetic and Geometry**, Bombay Courier, 1816.

José LuizMartinez **Semiosis in Hindustani Music**, Motill Banarsidass Publisher Private Limited, Delhi.2001.

Manas Sen Gupta, **these 10 Books Originally Written in Sanskrit Will Help You Know Ancient India Better** <Http://Topyaps.Com/Sanskrit-Books-India>.

Maurice Bloomfield, **The Atharvaveda**, Harvard University Press, ABD. 1899.

M.L Bhagi, **Medieval İndian Culture and Thought**.1965.

Mohammad Mujeeb, **Indian Muslim** London,1967.

Moritz Winternitz, **Hint Destanları: Valmiki, Srimad Valmiki Ramayana, Gorakhpur**: Gita Press.2008.

Mountstuart Elphinstone, **History of India**,1943.

Nabi Hadi, **Dictionary Of Indo-Persian Literature**. Abhinav. P. Retrieved 6 September 2015.1995

N. D. Haksar, **Simhāsana Dvātrimśikā: Thirty-Two Tales Of The Throne Of Vikramaditya**. Penguin. India.1998.

Quoted İn Vedalankar, **The Development Of Hindi Prose Literature.**

Rajnesh Vij, “Metun-i Tercümeşode-i Sanskrit be Farsi Der Ahd-i Ekber Şah” **Daneşgah-ı Bu Ali Sina Mecmue-yi Makalâti Hemayeş-i Milli Ber Resi Peyvendha-yi Ferheng ve Edeb-i İnan, Ba Te’kid-i ber Cayigâh-ı Hamedan**, 2011.

S. R. Sharma, **Making of Modern India, The; From A.D. 1526 To The Present Day**, Orient Longmans, 1951.

Sinhasan Battisi, (Thirty-Two Daunting Challenges Thrown to Raja Bhoj by Throne Figurines) Manoj Publications <http://www.exoticindiaart.com/book/details/singhasan-battisi-IDH531/2005>

Sures Chandra Banerji, **A Companion to Sanskrit Literature: Spanning A Period of Over Three Thousand**, Motilal Banarsidass, Delhi, 1971.

<http://cssaame.dukejournals.org/content/31/2/506.abstract>

<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iutiyatro/article/viewFile/1023016155/1023015326>

[http://www.muse.jhu.edu.2014-08-26.](http://www.muse.jhu.edu.2014-08-26)

<http://www.onlinegkguide.com/important-and-famous-books-written-by-indian-authors/>

<http://www.peakoilindia.org/wp-content/uploads/2013/10/Requiem-for-Our-Times-E-Book.pdf>

https://www.revolvy.com/Main/Index.Php?S=Razmnama&Item_Type=Topic

<http://vargiskhan.com/log/ramayana-begins-bismillah/2014> Khan, s.1.

